

FELSŐ-ZEMPLÉN

POLITIKAI ES TÁRSADALMI HETILAP.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
Hova a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő:
Kossuth Lajos-utca 34. szám

ELŐFIZETESI DIJ: Egész évre 8 kor,
fél évre 4 kor, negyed évre 2 kor.
Egyes szám ára 20 fl.

Kéziratok nem adatnak vissza.
Bérmegtétel levelek nem fogadtatnak el.
Nyílt-ter soronkint 40 fl.

KIADÓHIVATAL
Hova az előfizetések, hirdetési és ylttér díjak küldendők:
Landesman B. könyvnyomc'ája.

GRÓF ANDRÁSSY GYULA.

Gróf *Andrássy* Gyulára atyja, az egykori külügyminiszter olyan szellemi örökséget hagyott hátra, hogy az bizonyos követelményekkel, bizonyos kötelezettségekkel jár. Nagy jövőt is jósltak neki és bizalommal tekintettek pályájának eléje. Az a bizalom, melyet a nemzet előlegezett e történelmi nevezetességű név örökösének, nem is hullott terméktelen talajra.

Mindenki emlékszik még, hogy az utolsó nemzeti ellentállás idejében *Andrássy* Gyula gróf nemcsak lángoló hazaszeretetével, nemcsak tudásának minden atomjával, hanem tetemes anyagi áldozatokkal is bebizonyította, hogy „sasok csak sasok nemzhetnek!” Megmutatta, miként kell a hazát szeretni, az alkotmányt tisztelni és a törvényeknek érvényt szerezni.

Feltárult előttünk egy kép a múltból. Mintha ugyanazt ismétlődni láttuk volna már a nemzet történelmében. A törvények, az alkotmány, a haza védelmében feltűnik egy daliás alak, aki mindenét e fogalom védelmére áldozta, s e harcban eljutott a bitófáig — in effigie. És midőn a haza egén a borus ég ismét kiderült, a cselszököket elkergetik, lehullik a lepel s az a daliás alak ott áll előttünk, mint az alkotmányát kivivott két állam — külügyminisztere.

— és ez a legnagyobb dicsősége, — aki a királyt megnyerte az egyházpolitikai törvényeknek. A Magyar Tudományos Akadémia 1898-ban levelező tagjává választotta. A Társadalomtudományi Társaság pedig 1902-ben elnökévé.

„A kiegyezésről” címen nagy munkát írt, melyet a Tudományos Akadémia a Bródy-féle 6000 koronás díjjal jutalmazott, mely összeget azonban *Andrássy* Gyula gróf az Akadémia rendelkezésére bocsátott. „A magyar állam fennmaradásának és alkotmányos szabadságának okai” című történelem-politikai munkája az egész országban általános feltűnést keltett.

A darabont-kormány idejében Ő Felsége *Andrássy*t bizta meg, hogy a válság megoldása tekintetében a pártokkal tárgyaljon. Mint homo regius az alkotmány megvédésének úgy le-, mint felfelé a legszívósabb védelmezője volt. A koalíciós kormány kinevezésekor belügyminiszter lett és midőn a koalíció megbukott, ő volt az, aki a koronánál a nemzet érdekeiért, a katonai vívmányokért leginkább szállott sikra.

Az ő élete nyitott könyv. Nálánál önzetlenebb és tisztább jellemű államférfiu még nem volt. Most ismét komor felhők környezik alkotmányunk egét és ő lesz az, aki kipróbált erejével a korona és a nemzet közti egyetértést helyre fogja állítani.

Ez a predesztináció, a történelmi jogfolytonosság, az apáról fiúra szállt örökség!..

Andrássy Gyula gróf Töketerében 1860. június 30-án született. Tanulmányainak befejezése után a diplomáciai pályára lépett s a konstantinápolyi és berlini nagykövetségeknél működött mint attasé. Országgyűlési képviselővé először 1884-ben választott meg szabadelvű programmal.

Már 1893-ban, tehát 33 éves korában belügyminiszteri államtitkár lett, majd Tisza Lajos gróf halála után a király személye körüli miniszter. És e minőségében elévülhetlen érdemeket szerzett az egyházpolitikai törvények elintézésénél. Ő volt az,

Gróf Andrássy Gyula programbeszéde.

Hétfőn tartotta meg Andrássy Gyula gróf, képviselőjelöltünk programbeszédét.

Széles e hazában mindenütt lázas érdeklődéssel néztek a hétfői napnak eléje. Mindenki várta képviselőjelöltünk politikai kijelentéseit.

Mondhatjuk, az egész ország szeme Andrássy felé volt irányítva.

A város összes utcái zászlódiszben voltak. A kerület színe-jáva, a választópolgárok száza jelenetek meg Andrássy fogadására és programbeszédének meghallgatására.

De nemcsak a kerületből és a vármegyéből, de a messze távolból is illusztris államférfiak jöttek ez alkalomból városunkba.

Itt voltak: Gróf Dessewffy Aurél és Emil, Jekelfalussy Lajos, Bolgár Ferenc, Szerényi József, Gróf Andrássy Géza, Gróf Vay Ádám, Gróf Semsey László, Eszterházy Mór herceg, Windisch-Graetz Lajos herceg, Ábrányi Kornél, Thék Endre, Bottka Béla, Osztróczy Miklós, Lippay Géza, Moskovitz Iván, Justh Ferenc, Halász Ákos, Dr. Hecht Ernő, Dr. Neumann Árpád, Dr. Springer Ferenc, Rohonczy Lőrincz, Thorockay Miklós, Fáy Gyula, Meczner Gyula, Dókus Gyula és még többen.

Andrássy Gyula gróf tíz órákor érkezett gépkocsin Töketeresbőr városunkba. A vasuti sorompónál a kerület értelmisége, mintegy 300 választó és az idegen vendégek várták képviselőjelöltünket, akit megerkezésekor harsány és szűnni nem akaró éljenzéssel fogadtak.

Látni lehetett, hogy Andrássy Gyula grófort mélyen meghatotta a szívélyes fogadtatás. Sztáray Sándor gróf a kerület nevében, Walkowski Béla községi bíró a város nevében néhány szóval üdvözölték Andrássyt, amit ő szívélyesen megköszönt.

A bevonulás impozáns volt. Sztáray Sándor gróf négyesfogatu kocsiját, melyen Andrássy gróf ült, négyszáznál több felbogarozott kocsí kísérte a földszített városba. A merre Andrássy elvonult, viharos éljenzéssel fogadták.

A vendégek ezután Sztáray Sándor gróf kastélyába hajtottak, ahol villásreggeli várta őket.

Ezalatt a Sztáray-téren óriási közönség gyűlt egybe, amely percről-perce növekedett, úgy, hogy midőn Sztáray Sándor gróf a négyülest megnyitotta, kétezernél nagyobb volt a hallgatóság száma.

A pártelnök üdvözölte a közönséget és örömeinek adott kifejezést, hogy ily szép számban gyűltek össze, majd indítványozta, hogy Szentiványi László, Wiczmány Ödön, Czibur Bertalan, Dudits János, Hutka József, Widder Samu, Dr. Fuchs Ignacz, Bereznay János, Oppitz Sándor és Dr. Kállai József tagokból álló küldöttség hívja meg Andrássy Gyula grófort, programbeszédének megtartására.

A küldöttség Wiczmány Ödön vezetése alatt felkereste a képviselőjelöltet, a kívül csakhamar a programbeszéd helyen megjelent. A közönség egetrázó éljenzéssel fogadta Andrássyt, aki viszonozván az üdvözlést, hozzáfogott beszédéhez:

A programbeszéd.

— Jelenleg egy párt kötelekébe sem tartozom, — ezzel kezdte Andrássy. — Ezért nem vállalhatok kötelezettséget arra, hogy akár a kormányt rendszeresen támogassam, akár neki rendszeres ellenzéket csináljak. Arra kérek felhatalmazást, hogy menten minden pártkötelektől, szabadon foglalhassak állást az előforduló egyes kérdésekben. Legközelebb áll hozzám közjogi elveimnél fogva a munkapárt. Mint ez, én is hatvanhetes alapon állok és mint a munkapárt, én is azt vallom, hogy a királylval való annyira szükséges harmóniát csakis hatvanhetes alapon lehet biztosítani.

Az országra nézve igen káros volna egy újabb negyvennyolcas többség. Erős meggyőződés, hogy a perszonális unió káros volna, hogy drágább és gyengébb fegyverzettel látta el bennünket, mint a mió a mai. A jelenlegi generáció pedig nem heroikus. Jelenleg Magyarország átmeneti stádiumban van.

Az ország teljes függetlenítését nem fogja a magyar offenzíva létesíthetni. Az csak akko, valósulna meg, ha akadna egy uralkodó, aki a létező jogokat tiszteletben nem tartva, a nemzet ellen törne. Csak az ilyen defenzív harc, szemben egy saját érdekeiről és kötelességeiről megfeledezett

uralkodóval, csak az lenne képes a nemzetet egy táborba hozni, csak az ingerelhetné olyan harcra amelynek eredményeként azután előállhatna a teljes függetlenítés.

A negyvennyolc megalkuvása.

Maga Justh Gyula is, aki magát néha a kuruc szellem megtestesítésének tartja, érezvén az előbbieket igazságát, midőn arról van szó, hogy esetleg a hatalomhoz jut, kész volt minden ízében hatvanhetes alapon kormányozni és kijelentette, hogy amennyiben az önálló bankot megkapná, a perszonális unió megvalósításának feladatát a jövő generációra bízna. Kossuth Ferenc hasonlóan kész volt a függetlenségi kabinetet hatvanhetes alapon alakítani. Ez megint csak annyit jelent, hogy ő is feladta a perszonális uniót, mint gyakorlati politikai programot.

A függetlenségi vezérek ezen hazafias önmérséklete nagyban enyhíti ugyan a negyvennyolcas párt győzelmével járó hátrányokat, de éppen-séggel nem szünteti meg azokat.

A magyar politikai erkölcsök és a politikai becsület egészséges fejlődése azt kívánják, hogy ha hatvanhetes politikát kell folytatni, ezt hatvanhetes többség tegye, ne pedig negyvennyolcas, a mely csak a függetlenségi érzésnek felelősségével, csak a függetlenség jelszavaival juthat hatalomhoz és azért minden lépésnél nyilatkozataival és ígéreteivel ellentmondásba keveredik.

A negyvennyolcas többség hátrányai.

Nagyon hátrányos volna a negyvennyolcas többség azért is, mert hátrálna a nemzeti haladást a közös intézmények körében. A függetlenségi többség kénytelen a fokozatos fejlődés elméletét felállítva, azt mondani, hogy csak azért elég-szik meg kisebb lépésekkel, mert azokat fogja majd követni más és hogy azok megindítják a fejlődést, a mely nem fog megállni a végleges különválásig. Ettől az elszakadástól fel a dinasztia. Ettől az elszakadástól fel Ausztria. Ettől az elszakadástól fel, mondhatni, az egész Európa közvéleménye, mely Európa egyensúlyát, a statusquoét félti Ausztria és Magyarországban újabb vizsályaítoit.

Nem tartanám előnyösnek a negyvennyolcasok többségre jutását azért sem, mert az önálló bank felállítását a mai körülmények között a nemzet érdekében levőnek nem tartom, hanem helyesebbnek tartom a készpénzfizetések felvételével kapcsolatosan a közös bank szabadalmának meghosszabbítását.

Ismervén ezen felfogásomat, vannak, akik azzal vadolnak, hogy a koalíció idejében a negyvennyolcas párt ellen működtem. Nem vagyok barátja az erős kifejezéseknek. Ezért én csak azt mondom, hogy ez az állítás teljesen alaptalan és nem igaz. Én törekedtem a negyvennyolcas pártot becsületes és nyílt megegyezés alapján egy hatvanhetes kormányzati programhoz kötni és azután törekedtem a vezérekkel való, szintén teljesen nyílt tárgyalások során előkészíteni azt, hogy alakuljon egy olyan új párt, amely a negyvennyolcasok és hatvanhetesek soraiból keletkezett volna s amely nem vette volna fel programjába a perszonális uniót, hanem bizonyos pozitív eredményekkel, bizonyos nemzeti irányu haladással megelégedett volna. Semmi mást nem tettem, sem a hatalmi eszközöket a negyvennyolcasok ellen nem használtam, sem intrikát ellenök nem folytattam, mert a politikai becsületbe ütközönek tartottam volna, hogy a hatalmat, melyet tőlük is kaptam, ellenük használjam föl.

Miért nem lett munkapárti?

De, ha az előbb kifejtett okoknál fogva a negyvennyolcas párt győzelmét elő nem segíthetem, s a hatvanhetesek megerősödését kell az ország érdekében kívánnom, sajnos, a kormánypárt-hoz mégsem csatlakozhatom.

A kormány legtöbb tagja a legmesszebbmenő ellenszenvvel viseltetett mindig a koalíció iránt. Ők nem követték Tisza példáját, aki alig rázta le a harcok porát, már is azon volt, hogy a koalíciónak lehetővé tegye a mérsékelt politikának folytatását és azt, hogy az ország érdekében sikereket érhessen el. A kormány nem egy tagja, amiut mostani állandó kifakadásai mutatják, politikai ellenfelünk maradt mindvégig. Én tehát irántuk való politikai jószokzény és bizalom nélkül csak azon esetben csatlakozhattam volna hozzájuk, ha

világos és meggyőződésemmel megegyező programot adtak volna, minden fontos függő kérdésben.

A választói reform.

Hogy ne említsek mást, itt van a választási törvény kérdése. Én annyira meg vagyok győződve, hogy a választási törvény miként való megoldásától függ Magyarország jövője, hogyha egy világos és elfogadható programot adott volna a kormány ebben a kérdésben, sok áldozatot lettem volna képes hozni, legyőztem volna a politikai bizalmatlanságot is és kész lettem volna a kormányt vállalkozásában támogatni. De a kormány olyan programot nem adott, amelyből tudni lehetne, hogy mit akar ebben a kérdésben megvalósítani. Ugy látszik, hogy a kormánynak egységes akarata nincs is és jóformán szabadájára hagyta az agítációt ebben a kérdésben anélkül, hogy megkísérelte volna a nemzet irányítását. Elkövette azt a nagy hibát, hogy ebben a kérdésben, amelytől a nemzet figyelmét el nem terelhette és amely a mai választási kampagnak is jóformán központját képezi, a vezetés kötelességét nem teljesítette.

Paktálás a nemzetiségekkel.

Bizonyos aggálylval nézem a kormány nemzetiségi politikáját. Nem tudom, nem fog-e lesiklanni arról az utról, amely az egyedül helyes, nem fogja-e azt a politikát elhagyni, amely jóakaratot, igazságosságot tanúsít a nem magyar ajku polgárok tömegei iránt, de a nemzetiségi agitátorokkal és a nemzetiségi politikai pártokkal alkudozni, őket cenzúriók arán megnyerni nem akarja. E tekintetben nem egy jelenség nyugtalanít.

Nem látom elég világosan meghuzva a határ vonalat sem a volt haladó párt tagjai és az új munkapárt között, amely haladó párt demagógiája, keverve a királyi abszolútizmus iránt való hajlandósággal, veszélyes és káros befolyást gyakorolhat reá. Nem tudom helyeselni a kormánynak a Ház elnapolásával követett eljárását sem.

Mindenze tekintetek arra késztetnek, hogy fontartsam teljes függetlenségemet a kormánnyal szemben és minden egyes tényét a nemzet érdeke szempontjából külön-külön objektíve megbíráljam.

A választási kérdésben maradok régi álláspontom mellett. Szükségesnek tartom, hogy egy nagy lépés történjen előre, szükségesnek tartom, hogy a politikai öntudattal és szervezettel bíró munkáselem is jogot kapjon, de úgy vélem, hogy nemzeti szerencsétlenség volna, ha a műveletlenséget és tudatlanságot tennök urrá a műveltség és tudás fölött, hogyha a tömegnek adnók a teljes egyeduralmat egy olyan országban, amelyet elhibázott politika hamarabb tehet tönkre, mint más szerencsésebb országot. Ha a kormány javaslata ezen álláspontommal nem fog ellenkezni, támogatni fogom azt. Ellenkező esetben a legélesebb harcot folytatnom ellene.

A katonai kérdés.

Most még csak a katonai kérdésről akarok nyilatkozni.

Én, aki katonai követeléseket egyénileg sohasem támasztottam, sőt azoknak támasztását annak idején elleneztem, az utóbbi időben ezen követelések teljesítése nélkül nem akartam kormány alakítására vállalkozni. A katonai követelések, a katonai reform rideg visszautasításával eredményt elérni, az országnak nyugalmat adni, a király és a nemzet között a harmóniát szilárdan megalapozni és valóban biztosítani nem lehet.

Ha annyit tettek volna utódaí, mint amennyit tett atyám ez irányban, mint miniszterelnök, a katonai kérdés soha sem mérgesedett volna el.

Atyám miniszterelnöksége óta azonban jóformán semmi sem történt avégből, hogy közelebb hozza a hadsereget a nemzet szívéhez. A címerkérdés abban az állapotban maradt, amelyben azt atyám hagyta, aki megkezdte az annak reformját célzó tárgyalást. A magyar tisztek áthelyezése, amelyet atyám 68-ban kieszközölt, csaknem negyven év múlva, mint új vívmány szerepelhetett a kilences bizottság követelése között.

A kormányok nem bírtak azzal a méltányos kívánsággal megbirkózni, amely abban állott, hogy a magyar állam nyelve a hadseregben érvényre jusson. Az ellenzék győzelme után ő felsége elé hivatva, mint az ellenzék megbízottja, azt a tanácsot kellett adnom, hogy ő felsége változtassa meg

eddig álláspontját és tegyen a nyelv kérdésében is bizonyos koncessiót, e koncessiók mértéke és időpontja tekintetében nyitva tartva a kompromisszumok lehetőségét. És nem hiszem, hogy a történet után ez az összhang másképpen volna helyreállítható, mintha az állam nyelvének tért adunk a hadseregben. Csak akkor lesz biztos alapokon a véderő, ha a nemzetben állandó áldozatkészségre számíthat.

A katonai kérdésre vonatkozólag jövőbeli magatartásomról csak annyit kívánok megjegyezni, hogy önként folyik az előadottakból, hogy nem fogom a nemzetet katonai követelésekért való harcra izgatni, de viszont csak azt a megoldást fogom elősegíteni, amely állandó harmóniához vezethet.

Programbeszédemet abban foglalhatom össze és azzal végzem, hogy egész politikám legfőbb célja mindig és mindenben a király és a nemzet közötti harmónia erősítése lesz, amely azonban szilárd csak úgy lehet, ha a nemzetnek ép úgy megadatik, ami a nemzeté, mint a királynak, ami a királyé.

A programbeszéd után.

A programbeszéd nagy tetszést aratott, éljenzés és taps követte azt.

Wiczmandy Ödön a kerület nevében köszönetét fejezte ki Andrásynak a programbeszéd elmondásáért, kijelentette, hogy a választók egy szívvel, egy lélekkel ragaszkodnak személyéhez.

Szukuray Lénárd esperes plébános ezután a tótajku választóknak tót nyelven tolmácsolta a programbeszédet.

Andrássy beszéde után a választók hallani kívánták *Szterényi* volt államtitkár, aki a közönség zajos éljenzése közben szólásra is emelkedett és lelkes beszédben mutatott rá, hogy Andrásy Gyula egy irányt követ: Magyarország közjogának olyan alapon való fentartását, amelyet a nemzet, az ország és a király közös érdeke megkövetel. Andrásy Gyula a gazdasági kérdésekkel kevesebbet foglalkozott. Ez talán az oka annak, hogy Andrásy a programbeszédében a kérdésekre nem tért ki. Én tehát — ugymond — kiégszitem ezt azzal, hogy nem azért nem tért ki ezekre a kérdésekre, mint hogyha ő az ipari, a kereskedelmi és a földművelési érdekeknek, az iparosok, a kereskedők és a földművelők érdekeinek nem lenne lelkes szószólója, hanem azért, mert a munkamegosztás elvét követi a politikában is és átengedi a gazdasági kérdéseket azoknak, akik inkább ezekkel foglalkoznak, hogy a közéletnek másik terére összpontosítsa a maga teljes munkacímét, munkabírását és egyéniségét. Ismerjük az őnos bajait ipari és kereskedelmi téren. Egy százados kisipari osztály küzd itt a Felvidéken a lét nehézségeivel. Egy százados kisipari osztály a multnak mulasztásai folytán hovatovább mindinkább pusztul. A kiskereskedő osztálynak és ipari osztálynak érdekeit fogjuk gróf Andrásy Gyula oldalán a törvényhozásban képviselni teljes egyéniségünkkel és teljes erőnkkel. Sorakozzanak ama zászló alá, amelyet ő lobogtat, mert nemesebb férfi kezében nemzeti lobogó az országban még nem lobogott.

Ezután Sztáray Sándor gróf berekesztette a gyűlést. Andrásy Gyula gróf és kísérete a kastélyba vonultak, a hol a képviselőjelöltnek bemutatották a választók előbbkelőit. Délben az „Aranybika” szállóban Sztáray Sándor gróf ebédet adott, melyen 500-nál többen jelentek meg. Az első felköszöntőt *Polányi Géza* a királyra mondotta, azután *Sztáray Sándor* gróf általános figyelem közt *Andrássy Gyula* gróftól és a vendégeket köszöntötte fel. Erre *Andrássy Gyula* gróf a következő pohárköszöntőt tartotta:

Tisztelt Uraim! Bocsanatot kérek, hogy ha a fehér asztalhoz kevésbé illő komoly, sőt talán komor hangon beszéltek, (Halljuk! Halljuk!) de nem azért jöttem ide, hogy mulattassak, hanem azért, hogy betekintést engedjek politikai meggyőződésemből és érzelmeimből.

Magyarország sulyos helyzetben van, talán századok óta sohasem volt léte teljesen biztosítva. Nyugat-Európától elválasztva Ausztria által belső nemzeti egység nélkül, gazdaságilag elmaradottan állunk két nagy, hatalmas faj közé ékelve, a német és a szláv közé. Létünk tehát folytonos veszedelmeknek volt kitéve. Tudom, hogy sokan nem

szeretik, hogyha azt mondja az ember nemzetéről, hogy veszedelemben van, hogy ereje talán nem felel meg mindama feladatoknak, a melyek előtt áll. Tudom, hogy sokan azt követelik a hazafitól, hogy dicsérje, magasztalja nemzetét, annak erejét dicsérje az egekig. Azt tartja az igazi hazafi kötelességének. Én nem így gondolkozom. Én azt hiszem, hogy az igazmondás minden vonatkozásban egyaránt kötelessége az embernek, legfőképpen talán akkor, hogyha arról van szó, a női beesület kérdésében, bocsájtható talán meg egyedül az igazságtól való elterés, de a politika terén nem. (Ugy van. Taps.) Én azt hiszem, hogy rossz szolgálatot tesz az, aki el akarja hitetni a nemzetével, hogy több az ereje, mint a mennyi tényleg van.

Sok és nehéz veszedelmek környékeznek. Most azonban főleg azokról a veszedelmekről akarok beszélni, a melyek magából a nemzetből fakadnak, a melyek a mi hibánkból származnak. Elsősorban az egész magyar történelmünknek egyik átka volt a pártoskodás, a szenvedelmes gyűlölködés, a mely itt uralkodik. Már *Zrínyi Miklós* a nagy költő, hazafi és harcos azt mondja, hogy a magyarok egymást gyűlölik, akár mint az ebek. Nem volt ez erős és drasztikus kifejezés. Azt mondja: gyakran örülnek azon, hogy ha a szomszéd ház lángban áll csak azért, hogy egy felőráig melegegjenek a tűzőn és századok mulva *Széchenyi István* a legkeményebben korholta azt a szét-huzást, azt a pártoskodást, a mely a magyar erőt fogyasztotta nagy veszedelmek közepette. Sajnos, ma is azt látjuk, hogy ma is gyűlölettel törnek a magyar ellen, látjuk, hogy a politikai ellenfélben ritkán, csaknem sohasem tudjuk megbecsülni a meggyőződést; nem elégszünk meg azzal, hogy cáfoljuk ellenfelünk érveit, hanem megtámadjuk jellemét, meggyanúsítjuk és a sárga földig lerántjuk. Látjuk azt, hogy a kiket tegnap magasztaltunk azért, mert egy nézetet vallottak velünk, a kik tegnap nagy hazafiak voltak, azok ma, hacsak egy kérdésben is eltérnek tőlünk, már hazafiatlannak, rendjelekért, királyi kegyért cselekszenek és meggyőződésüket cserben hagyják. Látjuk ezt a gyűlölködést, a mely gyengít, a mikor pedig nem szabadna gyengülnünk, a mikor egyesített, összefogott erőnk is talán csekély ahhoz, hogy megoldjuk mindazokat a feladatokat, a melyek előtt állunk. (Taps.)

Hát én nem tartom gyengének a nemzetet. Nem akarok kishitűséget prédikálni. Teljesen bizom abban, hogy ha összetart, ha tisztában van erejének határaival, ha nem próbál többet mint a mennyit el is bír érni, akkor szent nagy hivatását, a melyet a történelem kiszabott számára, teljesíteni fogja. Csak akkor van a nemzet veszedelemben, ha megfélemedezik kötelességéről, ha azt hiszi, hogy elég erős arra, hogy teljes erejével egymás ellen forduljon. (Taps.) Egy másik nagy veszedelem nálunk a felekezeti ellentétekben van. Igaz, hogy e tekintetben — Istennek hála — a magyar nemzet mindig előbbre volt, mint sok más nemzet. A míg másutt rendezésig volt, hogy az igazi liberálisizmus, az igazi türelem csak azokat hatotta át, a kik vallásnélküliek, nálunk mindig az volt a jellemvonása a politikai életünknek, hogy a legvallásosabbak tudtak szabadelvéük lenni, tudtak türelemesek lenni. Ha csak visszaemlékezünk a multra, látjuk, hogy ott van a kalvinisták között olyan vastagnyaku kalvinista, mint a minő volt *Rákóczy György*, a ki a szabadság és türelem előharcosa volt. Ott van *Bocskay*, *Bethlen Gábor*, mindezek erős protestánsok voltak, de a vallásszabadságért küzdöttek. Ott van a katolikusok között *Zrínyi Miklós*, a ki annyira katolikus volt és annyira vallásos volt, hogy azt mondotta, hogy a török és tatár is csak azért rontott Magyarországra, mert elhagyták a régi hitet. Itt van a nagy *Rákóczy Ferenc*, a ki lelke melyéig vallásos ember és zászlaján mindig ott lengett a vallásszabadság jelszava. Így volt ez mindig a multban, legyen így a jövőben is ne engedjük soha, hogy vallási ellentétek, felekezeti ellentétek erőt vegyenek rajtunk. (Taps.)

Egy másik veszedelem, amely most burjánzik, az osztálygyűlölet. Csodálatos módon jölelkű emberek kötelességüknek tartják, hogy elmenjenek a munkások körébe és azt mondják ott, hogy kötelességük gyűlölni a polgári osztályt, hogy kötelességük az osztályharcot folytatni. Ez az irányzat nem magyar talajon nőtt, külföldről hozták be.

Szomorú volna ha erőt venne rajtunk, hisz mi együtt választott munkával is alig álljuk meg a sarrat. Hisz ha gazdasági életünk a kezdet kezdetét éli, az ipari fejlődés első fokában van, hogyha az osztálygyűlölet jelszavai bedobhatnak a közéletbe, hogyha mindig megakad a munka, nem azért, mert bizonyos anyagi érdekeket akarnak megvédeni a munkások, hanem azért, mert föl vannak izgatva, elvi ellenfelévé teszik a munkásokat a munkaadóknak: akkor fejlődésük meg fog akadni és életerős gazdasági fejlődésünk ki van zárva.

Egy másik nagy veszedelem Magyarországnak, talán a legnagyobb mindegyik között, a nemzetiségi veszedelem. Ebben a kérdésben, sajnos, az utóbbi időben, igazán lesújtó, igazán szomorú jelenségek mutatkoznak. A magyar pártok, a magyar politikusok eddig egyetértettek a nemzeti kérdés nagy igazságaiban. Most azonban akad egy minden ízében magyar politikus, minden ízében sovínista politikus, a ki igazat ad a nemzetiségeknek. Én *Justh Gyulával* a multban nagyon jó viszonyban voltam, baráti érzelmei kapcsolatot hozza. Tiszteltem mindig magyar, egyenes, szókimondó jellemét. Utjaink elváltak. Nem csodálkoztam ezen, nem is tartom rossznak és hibának, ámbár nem osztom politikájában, hogy ő a banküggyért kitette magát. Meggyőződésének ez felel meg. Jól teszi, de a mit igazán nagy hibának, politikai bűnnek, politikai vétetnek tartok, az az, hogy a nemzetiségi kérdést is belekeverte a választási küzdelembe. (Ugy van! Ugy van!) Ezzel egy vétet követett el, mert hatalmasan megerősíti a nemzetiségek támadását, ha hivatkozhatnak egy olyan magyarra, mint *Justh Gyula*, a ki azt mondja, hogy a magyarok igazságtalanok, a magyarok igazságtalansága, a magyar kormányzat szívtelensége egyik oka a mai állapotoknak, az egyik oka a nemzetiségi pártpolitika tendenciának. Ha arra hivatkozhatnak a nemzetiségiek, akkor fokozott erővel fognak a magyar állameszme ellen törni és csodálom, hogy *Justh Gyula* nem riad vissza attól a gondolatától, hogy esetleg majd ő rá fognak hivatkozni azok, a kik a magyar állam ezeréves egységét támadják.

Látjuk, hogy a nemzetiségi törvény, a mely a nemzetiségeknek viszonyait szabályozza, annyira liberális, mint a minőhöz fogható sehol a világon nincs. Ez a törvény a nemzetiségek kívánsága alapján készült. A nemzetiségek az 1867-iki országgyűlésben benyújtottak egy törvényjavaslatot és ezen törvényjavaslat nagy részét használták föl 1868-ban, a mikor a nemzetiségi törvényt meghozták. Egyenesen az ő kívánságuk honorálása mellett jött létre ez a törvény s olyan nagy jogokat adott nekik, mint a minővel semmi más országban nem bírnak olyanok, a kik kisebbségben vannak. Az sem áll, hogy a gyakorlatban a köz-igazgatás pártos volna a nemzetiségekkel szemben. Zemplén vármegyében mindenki tudja az ellenkezőjét. Látja itt mindenki, hogy az egész intelligencia beszél a tót nyelvet. Azt hiszem, nincs, nem is volt soha panasz abban az irányban, hogy a közigazgatás részrehajló volna, hogy a közigazgatás tót embernek igazait kevésbé védené, mint a magyar ajkúakét. Látjuk azt, hogy ez a tót nemzetiség itt megőszült Magyarországon és nem tanulta meg a magyar nyelvet. Hát kérem, előfordulhat-e ez ott, a hol kenyészerítik, nyomják, üldözik a nemzetiséget? Ez ki van zárva. Nagy veszedelem rejlik abban, hogy ha egy magyar párt és egy magyar pártpolitikus külön nemzetiségi politikát hirdet. Nagy veszedelem van ebben, mert ez az egyetlen mód, amellyel a nemzetiségi kérdéssel megbirkózhatunk. Ha egy következetes irányt követ minden párt, hogy ha ebben a kérdésben — mert ez szent ügy — váltakozó programok nincsenek, akkor megakadályozza azt, hogy a másik a maga gyümölcseit meghozhassa. Ha van egy párt, a mely azt mondja, hogy ő szeretettel kezeli a nemzetiségi kérdést és hogy ha ő elítél minden eszközt, minden segítséget, a melyek az izgatókat szemben rendelkezésre állanak, akkor nem fognak felni többé az izgatók azoktól, a kik hirdetik az állam szigorának alkalmazását ellenük. Azt pedig, a ki azt mondja, hogy tüntetni kell, megakadályozza azt, hogy a csabító szíren a szeretet visszhangjában visszhangra találjon, az megakadályozza azt, hogy a szeretet politikája teljesen érvényesüljön. Ugy járunk mint Angliában az őrökkel. Angliában nagyrésztben azért nem tudnak

megbirkózni az irekkel, mert különböző irányban küzdöttek velük. Az egyik erős politikát követelt, a másik engedékenységet velük szemben. Azt a hatást, a mit az egyik irány az irek lelkében előidézett, megsemmisítette a másik. Így járhatunk mi, hogy ha nemzetiségi jelszavakkal lépünk a választók elé, hogy ha nemzetiségi eltérő programokat állítunk föl.

Uraim, ezeketán abban a meggyőződésben, hogy Magyarországnak csak akkor van igazán jövője, hogy ha le tudja győzni a szenvedélyek és a pártszellemek tulzásait, ha le tudja győzni a felekezeti ellentéteket és közösíteni tudja egy magasabb harmóniában, az össznemzet iránt való szeretetben: e hitben és e tudatban ürítem poharamat arra, hogy a nagymihályi választókerület közönsége mindig előljárjon ezen az uton, hogy itt le tudják győzni azt, amit szűhöz, hogy itt mindig az egységes magyar állam és a nemzet nagy érdekei dominálnak. (Taps.)

Majd *Dudits* János rákóczi esperes plébános, Dr. *Fuchs* Ignác, *Hutka* József református esperes és *Oppitz* Sándor plébános *Andrássy* Gyula gróf érdemeit méltatták, mire *Andrássy* ismételten válaszolt és kijelentette, miszerint a kerület közérdekeit szíven viselni és azokat apolni fogja. Él-tette egyben *Czibur* Bertalant, a ki neki helyet engedett és ekkép a nagymihályi választókerület mandátumát elnyerheti.

Bolgár Ferenc volt államtitkár a nagymihályi kerület választóit, *Mihalovits* Jenő a vendégeket és Dr. *Kállai* József Gróf *Sztáray* Sándor pártelnököt éltették. Még *Holló* Zoltán dr. Gróf *Desseffy* Aurél volt főrendiházi elnökre emelte poharát, végül pedig zempléni *Moskovitz* Geyza ismételten a választókat és *Andrássy* grófot éltette.

Eközben az idő előrehaladt és a vendégek a vasúthoz készültek.

Mielőtt a társaság feloszlott, *Szterényi* József volt államtitkár és *Andrássy* Gyula gróf az iparosok társaságát keresték fel, ahol *Szterényi* az iparosok és kereskedőkhez ismételten beszédet intézett, biztosítván őket arról, hogy ugy ő, mint elvtársai az iparosok és kereskedők érdekeit előmozdítani fogják.

Szterényi szavaira *Kolozsváry* Ödön ipar-testületi elnök válaszolt és köszönetét fejezte ki, hogy az iparosokat felkeresték. Szavait *Andrássy* Gyula és *Szterényi* éltetésével fejezte be.

Még *Churgovich* György alkalmi költeményét szavalta el, mire *Andrássy* Gyula gróf és kísérete szívélyesen üdvözölve az egybegyűlteket, távoztak.

A társaság azonban még soká együtt maradt és az esti órákban *Andrássy* Gyula gróf éltetésével oszlott szét.

— Lapunk legközelebbi száma csütörtökön f. évi június hó 2-án fog megjelenni.

CSARNOK.

Alkalmi költemény. *)

Hogy kúrva a választás:

Zúg az oláh, szerb s a tót,

Hogy a magyar, mint *Justh* Gyula,

Nem ad nekik anyaszót,

Atyafiak, hazudoztok,

Jól megy nálunk a dolgotok!

Ezer éve áll e Haza,

Ti itt éltek közöttünk,

— Mikor vívtak negyvennyolcat:

„Értetek” is küzdöttünk,

És ti akkor? Ezer átok!

Szép hazánkat eladtátok!

És mi? Nektek megengedtünk,

„Testvérekül” fogadánk,

S a miket csak kivíhattunk:

Mindazokon osztozánk!

Egyet velünk megsem éríttek,

Elesábitott nemzetségek!

Kristóffyval Bécsbe jártok,

Ide haza izgattok,

*) Elmondta a Gróf *Andrássy* Gyula tiszteletére rendezett közebed alkalmával 1910. május 23-án a szerző.

S mint Weltner és Bokányiek:

Lépten-nyocmon hazudtok!

— S a szegény nép hiszi nektek,

Mit galádul ígértek!

Ezer éve áll e Haza,

S továbbra is állni fog,

Mert azoknak győzniök kell,

Kiknek kardjuk: csak „a jog.”

A jog kardja — *Andrássynál*

— Az osztráknak ezer halál!

Akit éltet ma Nagymihály:

Gyalázzátok *Andrássyt*!

— *Kossuthot* is, *Apponyit* is —

E három nagy hazafit.

— De hiába agyarkodtok,

Kitördessük fogaitok!

Ha nem tetszik „a magyar-szó”:

Szabad az ut — mehettek!

Justh, *Bokányi* nem numerál.

Nem hagyjuk a nemzetet!

Nem hagyjuk mi *Andrássyt* se;

Nem hagyjuk el mi sohase.

— Nem hagyjuk őt, Isten utse!

Csurgovich György.

Felelős szerkesztő: Dr. KALLAI JÓZSEF.

Vasuti menetrend.

— Érvényes 1910. május 1-től. —

Indul Nagymihályból:

Budapest felé:

Reggel	5 óra 43 perc.
Délután	2 óra 52 perc.
Este	5 óra 52 perc.

Kassa felé:

Reggel	5 óra 43 perc.
Este	5 óra 52 perc.

Mezőlaborcz felé:

Reggel	9 óra 20 perc.
Délután	2 óra 49 perc.
Este	10 óra 23 perc.

Érkezik Nagymihályba:

Budapest, Kassa, Varannó felől:

Délután	9 óra 20 perc.
Délután	2 óra 49 perc.
Este	10 óra 23 perc.

Mezőlaborcz, Takcsány felől:

Reggel	5 óra 43 perc.
Délután	2 óra 52 perc.
Este	5 óra 52 perc.

Hirdetések.

Árlejtési hirdetmény.

A lasztoméri gör. kath. hitközség egy teljesen új iskolát és tanítói lakást épített.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkálat végrehajtásának elvállalására vonatkozó zárt ajánlataikat az ajánlati költségvetéssel és 10 százalék bántépénzzel együtt f. évi június hó 4-én d. u. 4 óráig az alantírt hivatalhoz nyújtásuk be, a hol a terv is megtekinthető.

A hitközség fentartja magának a jogot, hogy az ajánlattevők közül, tekintet nélkül az árakra, szabadon választhat.

Lasztomér, 1910. május 25.

AZARY ENDRE,

lasztoméri gk. esp. lelkész,
iskolaosztályi elnök.

Utcai lakás

villanybevezetéssel, ujonnan festve, f. évi július hó 1-től kiadó. — Bővebbet e lap kiadóhivatalában.

Takarékpénztár minden családban.

„Az embert jómódúvá nem az teszi amit megszerz, hanem amit megtakarít.”

Könnyebb a pénzt megkeresni, mint azt megtartani.

„Takarékosságra az embert már gyermekkorában szoktatni, illetve nevelni kell.”

A takarékoság előmozdítása céljából

házi takarékperselyeket

bocsátunk feleink rendelkezésére, a melyek által még a legkisebb összegek is otthon könnyű módon összegyűjthetők, hogy azok aztán **Persely Betétkönyvbe** helyezve gyümölcsözzenek s így tőkéje gyarapításával, kiki képességéhez mérten vagyonra tehesen szert.

Bővebb felvilágosítással szolgál

a Nagymihályi Gazdasági Bank részvénytársaság.

Bérbeadó lakás.

A Jókai-utca 9. szám alatt egy utcai lakás és egy külön álló butorozott szoba előszobával azonnal kiadó.

Országszerte hire járja:

A „Keil-Lakk“-nak nincsen párja,

Pompás fényben a padló,

„Keil-Lakk” amellet olcsó.

A ki egyszer ilyet használ,

Többet mást nem tűr a háznál.

Ajtó, mosdó, ablakpárkány

Oly fehér lesz mint a márvány,

Ha fehér „Keil-Lakk”-ot veszünk,

S vele mindent jól befestünk.

Konyhabutor, asztal, szék,

Itt van „Keil-Lakk” azurkék,

Kertibutorit fessünk zöldre,

Gyermekeknek öröme.

„Keil-Lakk”-ból van minden szín,

Kék, piros, zöld-rozmarin.

Szóval: ház- vagy nyárilak,

Mindig legyen ott „Keil-Lakk”!

Mindenkor kapható:

GLÜCK MÓR cégnél

Nagymihályon.

Üzlethelyiség kirakattal

mellette levő lakással, ugyszintén egy 2 utcai szobából álló emeleti lakás a szükséges mellékhelyiségekkel folyó évi július hó 1-től bérbe adó. — Bővebbet **Eichenbaum Henrik** varrógépüzletében, Nagymihályon.

Szultán-forrás

Nagyon kellemes, tiszta ízű, természetes szénsavban gazdag, bor dus Lithion-tartalmu ásványviz, nincsen kellemetlen mellékíze.

Gyógyító és üdítő ital.

Dús Lithion tartalma következtében sikerrel alkalmazható yese-, húgykő- és hólyagbajok eseteiben, valamint cukorbetegségekben, csúszos bántalmaknál; továbbá a légző- és emésztő szervek hurutos bajainak gyógyítására.

Egyedüli raktár:

GLÜCK MÓR cégnél NAGYMIHÁLY.